

Rešerše odborného článku

(Pedagogický výzkum)

Vypracovala: Anna Havlová

Obor: Učitelství pro 1. stupeň ZŠ, KS

Ročník: 3.

Vyučující: doc. PhDr. Jana Stará, PhD.

Zdroj: Klapáková, V., Komárková, T., Kostecká, Y., Kaščák, O. (2024) Homeschooling in Czech families: The Diversity of Approaches between the School-based Structure and Unschooling. *Pedagogika*, 74 (4), 357-377

Cíl: Popsat, jak české rodiny organizují individuální vzdělávání svých dětí, s ohledem na roli členů rodiny, a autonomii dětí ve svém vlastním vzdělávání. Popsat vztah individuálního (domácího) vzdělávání a školního systému a strukturu domácího vzdělávání v českých rodinách.

Výzkumná otázka hlavní: Jakých forem nabývá domácí vzdělávání v českých rodinách? Proč tomu tak je? Jaké je propojení školy a rodin vzdělávajících děti doma?

Specifické výzkumné otázky: Je možné praktikovat unschooling jako formu vzdělávání v České republice? Je úspěšnější dítě vzdělávané ve strukturovaném domácím vzdělávání, nebo dítě, které se učí autonomně (dle unschoolingu)? Jaké způsoby hodnocení a spolupráce se školou využívají rodiny s domácími školáky?

Metody: Kvalitativní analýza deníků – konkrétní metodou bylo hybridní induktivní a deduktivní zpracování deníků, které si vedly rodiny, jež své děti vzdělávají doma. Jména vzdělavatelů i dětí byla kvůli ochraně identity změněna.

Respondenti: 20 matek, které učí své děti doma (z toho jedna babička). Z výsledného sběru dat byly dodatečně vyřazeny dvě účastnice za obsahově nedostatečný deník.

Hlavní nálezy:

Domácí vzdělávání se v České republice nedá shrnout jako prosté vzdělávání mimo školu. Je tomu tak pro značnou propojenost školy a rodin - rodiny se musí účastnit přezkoušení dvakrát ročně, a děti musí být zapsány ve kmenové škole. Přezkoušení předpokládá zvládnutí školního kurikula daného ročníku, a proto není v zásadě možný unschooling v pravém slova smyslu. Hodně rodin také využívá komunitní centra, nebo děti docházejí na nějaké hodiny do školních zařízení (ZUŠ, hodiny angličtiny v jazykovém centru). Rodiny také často využívají učebnice a materiály určené primárně školám, i když některé rodiny toto odmítají a vnímají vzdělávání jako život sám, všechno je pro ně tedy podnětem ke vzdělávání a nepořizují dětem ani žádné pracovní sešity a učebnice. Co se týče formálních výsledků vzdělávání, všichni žáci, tudíž i ti v domácím vzdělávání, dostávají po přezkoušení vysvědčení ze své kmenové školy, většina dotazovaných rodin to však považuje za zbytečné a toto hodnocení nepotřebují - děti hodnotí v průběhu vzdělávání slovně, a zaměřují se i na vlastní sebehodnocení dětí. Děti, které se učí méně strukturovaně (provozují unschooling, neboli vzdělávání určované dítětem samotným) neprokazují, že by byly napřed v akademických znalostech oproti svým vrstevníkům, zato vynikají často v oblastech, které tradiční škola nepřezkouvá. Oproti tomu děti vzdělávající se více strukturovaně vykazují často lepší výsledky než ti, co se vzdělávají nestrukturovaně, a často mají i lepší výsledky než žáci z tradičního školního systému. Dá se tedy konstatovat, že v českých podmínkách není víceméně možný ideál unschoolingu jako takového, a domácí vzdělávání je tedy spíš vzdělávání určované rodiči ve spolupráci se školou.